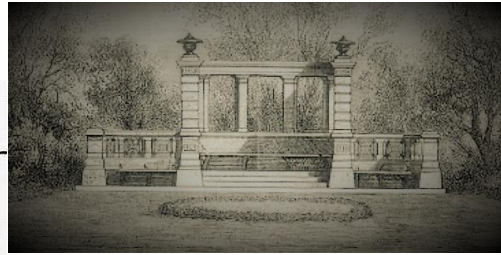

J.J. Cremer.

Herboren op een andere planeet: De bijzondere blik van J.J. Cremer op de dood.

5 juni (1880) is de sterfdag van de schrijver **J.J. Cremer**. Hoewel hij door de kerk in zijn tijd blijkbaar als 'ongelovig' werd bestempeld, had hij zelf een rotsvast vertrouwen in wat er na dit leven komt. In een brief uit 1873 aan G. van Tienhoven, de schoonzoon van de Dante vertaler J.C. Hacke van Mijnden, deelde hij een troostende visie op de dood.

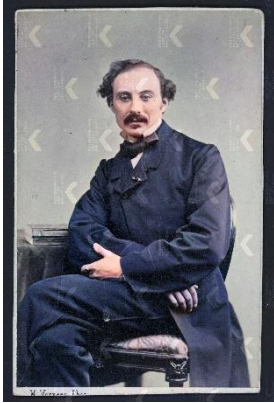

Voor Cremer was de dood absoluut niet iets om bang voor te zijn. Hij noemde het "**geen kwaad**". Ondanks dat hij volgens eigen zeggen niet binnen de traditionele kaders van de toenmalige kerk paste, had hij de **rotsvaste overtuiging dat er een "heerlijk leven"** volgt op het aardse bestaan.

Wat Cremers visie zo bijzonder maakt, is zijn idee over **wedergeboorte**. Hij geloofde dat we op het moment van overlijden direct weer geboren worden op een **andere planeet**.

- Je wordt daar opnieuw uit ouders geboren.
- Je wordt omringd door liefde, precies zoals dat hier op aarde gebeurt.
- Het "weezien" van dierbaren draait niet om het uiterlijk, maar om de onderlinge liefde.

Cremer legt uit dat we ons geen zorgen moeten maken over het terugzien en herkennen van lichamen. Hij geeft het voorbeeld van een zoon die op 18 jarige leeftijd vertrekt en als man van 40 terugkeert; zijn eigen moeder zou hem op straat misschien niet herkennen, maar zodra hij spreekt en zijn liefde toont, weet zij direct: "dit is mijn zoon". In het hiernamaals vinden we elkaar terug door de **kracht van liefde**, in nieuwe "**heerlijker lichamen**" die veel beter functioneren.

Volgens Cremer is de plek waar we naartoe gaan prachtig en vol actie:

- **natuur**: Er zijn onbeschrijflijk mooie taferelen, heerlijke bloemen en prachtige bossen.
- **vrijheid**: We kunnen er zweven (zonder vleugels!) zo snel of langzaam als we zelf willen.
- **ontwikkeling**: De mensen daar zijn geen stilzittende engelen; ze bouwen woningen, werken en blijven streven naar de eeuwige liefde.

Voor Cremer waren deze opvattingen logisch. Hij stelde dat het feit dat we nu hier op aarde zijn al een groot wonder is. Waarom zou het dan niet een even groot wonder kunnen zijn dat we simpelweg **herboren worden op een andere wereld**.

Deze tekst is gebaseerd de onderstaande brief die J.J. Cremer op 1 januari 1873 schreef aan J. van Tienhoven in verband met zijn ernstig zieke schoonvader C.J. Hacke van Mijnden.

“Maar ik wil nog eens even zeggen dat ik toch zoo heel vast weet dat de dood geen kwaad is. Misschien geeft het hem nog een enkel oogenblik een aangenaam gevoel als hij van een ongeloovige (volgens de kerk) de vaste overtuiging hoort, dat er een heerlijk leven na dit leven zijn moet! Wij zullen op 't oogenblik van onzen dood op een andere planeet uit ouders herboren worden. Wij zullen in liefde door hen ontvangen worden; - de liefde die ons dan weder omringt – even als hier – dát is dan dat wederzien. Wat geven wij om de lichamen! Die kunnen wij toch niet weerom zien. Als een jongen van 18 jaren naar oost of west gaat en als man van veertig terugkeert – zijn oude moeder zou hem op straat ontmoeten maar niet herkennen. Maar als hij zegt: ik ben het; en hij heeft haar lief dan herkend zij haar zoon. Liefde zullen wij daar vinden.

En door heerlijker lichamen! veel beter bewerktuigd. Wij zweven er (zonder vleugels) langzaam of snel naar verkiezing. Er zijn daar prachtige bosschen, heerlijke bloemen, onbeschrijflijk schoone

tafreelen. De menschen (ik weet hun naam niet) zijn er geen engelen. Zij bouwen er woningen – (minder steden) zij werken en, en, streven er weder vooruit naar 't reine naar 't schoonste van de eeuwige liefde. – zoó moet zoo zal het zijn! - is het een wonder dat wij hier op aarde kwamen? Grooter wonder zal het niet wezen dat wij herboren worden op een andere wereld.”

Per telegraaf.
's GRAVENHAGE, 5 Juni.
De heer J. J. **Cremer**, de gevierde letterkundige, is in den afgelopen nacht in bijna 53 jarigen ouderdom overleden.

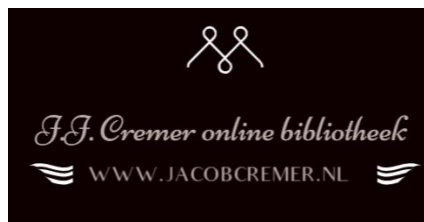
1429
Heden den *Meenden* *Junij* *Achtien* *honderd* *tachtig*,
comparcerden voor ons, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente 's Gravenhage,
Johan Meyer, oud drie en vijftig jaren, en *Dirk van der Tas*, oud
aecht en *vijftig* jaren, beider *zonder beroep*, en *in orde*
alhier.
Diezelve verklaard hebben, dat *Jacobus Jan Cremer*,
letterkundige, gewoont hebbende *alhier*, op den *vijfden*
deris, des *moorgens* *ten vier ure* is overleden, oud *twee* en
vijftig jaren, geboren te *Archieer*, getrouwd met *Johannette*
Louise Brouerius van Nidek, *zonder beroep*, zoon van
Alexander Cremer, en *Louise Nagel*, beiden overleden.
Wij hebben hiervan deze akte opgemaakt en na voorlezing onderteekend met de
Comparanten.
J. Meijer *Dirk van der Tas*

Heden overleed, na een langdurig maar geduldig lijden, in den ouderdom van nog geen 53 jaren, mijn hartelijk geliefde Echtgenoot de Heer JACOBUS JAN **CREMER**, Ridder der Orde van den Ned. Leeuw, enz., enz.
Mede uit naam mijner Kinderen,
L. CREMER,
's HAGE, 5 Juni 1880. **BROUÉRIUS VAN NIDEK.**
Wegens de vele betrekkingen en vrienden eenige en algemeene kennisgeving. (22389)

— De Nederlandsche letteren hebben een onherstelbaar verlies geleden. Een van haar grootste sieraden, de algemeen bekende en om zijne gaven en karakter hooggewaardeerde Jacobus Jan **Cremer**, is in krachtvollen mannelijken leeftijd (53 jaren) aan de gevolgen van eene slepende borstziekte, welke in de laatste dagen den slag deed voorzien, bezweken. De overledene was Officier der Orde van de Eikenkroon.

Kortom, Cremers opvattingen waren niet gericht op kerkelijke regels of vrees voor straf, maar op een diepgevoeld vertrouwen in een **goddelijke orde van liefde en vrede**, die het beste ervaren kon worden in de zuiverheid van de natuur.

Laatst bijgewerkt: 5 juni 2026.

www.jacobcremer.nl